

Basisarrangement begaafdheid

deelregio Rheden Rozendaal

Uitgangspunten

Het uitgangspunt van het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen is dat de leerlingen zich in de zone van naaste ontwikkeling positief kunnen ontwikkelen vanuit welbevinden en betrokkenheid. Het proces van leren, de kracht van de omgeving en de kracht in het kind zelf zijn van invloed op deze ontwikkeling (bijlage 1, model van talentontwikkeling, Jan Kuipers). In de basisondersteuning ligt daarom de nadruk op:

- Het proces van leren.
- De omgeving: De ontwikkeling van kennis en kunde van het onderwijzend personeel en goede samenwerking met ouders.
- Het kind: De ontwikkelingsdoelen van de leerling zijn gericht op het ontwikkelen van de kracht in henzelf. De leerling ontwikkelt leer- en denkvaardigheden. Daaraan kunnen verschillende theorieën ten grondslag liggen zoals:
 - Het model van talentontwikkeling, Jan Kuipers
 - De executieve vaardigheden, Peggy Dawson
 - De 7 uitdagingen, Tijn Koenderink
 - Leren vanuit welbevinden en betrokkenheid, Ferre Laevers

Bij de uitvoering hiervan wordt gelet op een goede integratie van het aanbod van de (hoog)begaafde leerling en het reguliere aanbod zowel in tijd, lesstof als beoordeling. Er wordt rekening gehouden met de onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Hierbij is het belangrijk dat het kind én voelt dat hij/zij bij de groep hoort én waar mogelijk een passend (leerstof) aanbod ontvangt. De leerkracht heeft hierin een sleutelrol. Een schema van onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen en tips voor de leerkracht om deze uitgangspunten binnen de reguliere setting te integreren zijn te vinden in bijlage 2.

Kennis en kunde

De leerkracht is in staat de leerling te benaderen vanuit kennis en de schoolvisie op (hoog)begaafdheid. De school heeft toegang tot een specialist (hoog)begaafdheid. De school schrijft, met ondersteuning van de specialist, het hoogbegaafdheidsplan en maakt dit in de praktijk zichtbaar. Daarnaast biedt de specialist ondersteuning en expertise bij vragen van de school. Hij/zij is bij voorkeur lid van het schoolteam. Daar waar de school hier intern niet over beschikt, wordt de school gekoppeld aan een externe specialist (wijkniveau of bijv. vanuit het onderwijsteam). Er komt een overzicht van op welke specialist elke school een beroep kan doen, dekkend voor de totale regio.

Signalering en aanbod

- De leerkrachten signaleren de (hoog)begaafde leerlingen volgens de, in het (hoog)begaafdheidsplan beschreven, manier van de school
- De leerkracht is vaardig in het differentiëren in de groep
- De leerkracht brengt in kaart wat de onderwijsbehoeften zijn van de specifieke leerling aan de hand van de lijst met onderwijsbehoeften (zie bijlage 2). De leerkracht houdt daarbij rekening ten aanzien van behoefte aan (h)erkenning, behoefte aan een passend aanbod en behoefte aan omgang met ontwikkelingsgelijken.
- De leerkrachten bieden verrijking in de groep en compacten daarvoor op passende wijze de lesstof voor de leerling
- De school heeft toegang tot een passend aanbod verrijkingsmateriaal
- De school onderzoekt de mogelijkheid tot samenwerken met ontwikkelingsgelijken vanuit de gestelde ontwikkelingsdoelen en realiseert dit waar mogelijk.

Handelingsgericht-werken en communicatie

- De leerkracht stelt ontwikkelingsdoelen voor de leerling op en evalueert deze cyclisch in samenspraak met de intern begeleider
- De school beschrijft de aanpak en ontwikkeling van de leerling op school en communiceert hierover met ouders.

Facilitering

- Het schoolbestuur zorgt voor voldoende facilitering om de basisondersteuning mogelijk te maken
- Daar waar specialisten op wijk/ onderwijsteam-niveau ondersteuning op andere scholen bieden zal m.b.v. het overzicht benodigde formatie in beeld gebracht worden.

Implementatie

- Iedere school neemt dit arrangement als basis en maakt hierbij school-specifiek beleid
- Elke school bepaalt zelf de implementatie, aanpak en het proces
- Elke school neemt in zijn beleidsplan op hoe de expertise hoogbegaafdheid behouden blijft voor de school en gecontinueerd kan worden.

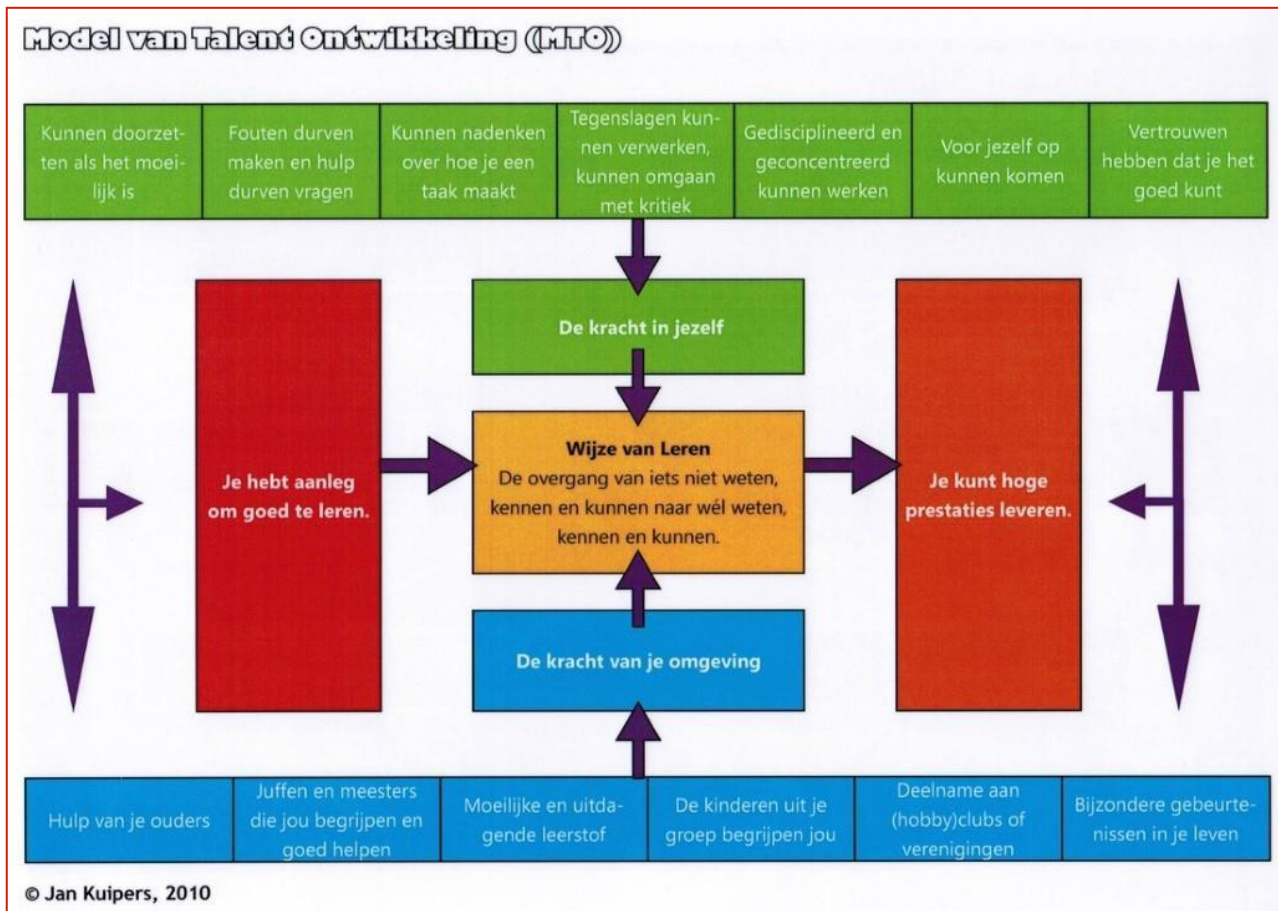
Bijlagen:

1. Model van talentontwikkeling, Jan Kuipers
2. Lijst met onderwijsbehoeften (hoog)begaafde leerlingen
3. Competentieprofiel HB specialist

Bijlage 3 is inhoudelijk globaal ingevuld. Deze blijft, bij het vastleggen van dit basisarrangement, in ontwikkeling.

Bijlage 1:

Model van talentontwikkeling, Jan Kuipers (2010)



Bijlage 2:

Onderwijsbehoeften (hoog)begaafde leerlingen en tips voor de leerkracht

Onderwijsbehoefte	Tips voor de leerkracht
Behoefte aan (h)erkenning	<ul style="list-style-type: none">- Heb zicht op de leer- en persoonlijkheidseigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen.- Ben je ervan bewust dat begaafdheid nog geen begaafd gedrag garandeert.- Weet wat onderpresteren inhoudt en wat signalen van onderpresteren zijn.- Leer kinderen inzicht te krijgen in zichzelf en hun eigen mindset. Dit zal zorgen voor een realistisch(er) zelfbeeld. Geef informatie over statische en plastische intelligentie en de invloed van overtuigingen hieromtrent.- Heb verwachtingen passend bij de mogelijkheden van de leerling.
Behoefte aan een passend aanbod	<ul style="list-style-type: none">- Ga uit van het huidige niveau van de leerling, zorg dat aangeboden leerstof zich zo veel mogelijk in de zone van naaste ontwikkeling bevindt.- Laat de leerling grote leerstappen maken. Ben je ervan bewust dat de zone van naaste ontwikkeling bij (hoog)begaafde leerlingen vaak verder weg ligt.- Blijf bewaker van het leerproces van de leerling maar maak de leerling ook bewust van zijn eigen leerproces.- Laat waar mogelijk diagnostische toetsen vooraf maken om na te gaan waar de leerling nog instructie en (in)oefentijd nodig heeft en waar deze overbodig is.- Schrap/ compact overbodige basisleerstof.- Vul de basisleerstof als er gecompact is aan met verrijkingsstof.- Zorg voor (verrijkings)opdrachten die een beroep doen op probleemoplossend vermogen en creativiteit.- Geef vooral open opdrachten.- Zet kinderen aan tot nauwkeurig denken en waarnemen.- Geef bewust instructie over denkvaardigheden.- Leg de (hoog)begaafde leerling uit dat hij zich, net als alle andere kinderen, moet leren inspannen en daarom gedifferentieerde taken aangeboden krijgt.- Stel doelen op het gebied van vaardigheden, bijvoorbeeld rondom leren leren, leren denken, leren leven.- Evalueer en beoordeel het werk op een gepaste en zinvolle manier.- Tijdens het evalueren is het belangrijk om het proces te bespreken.- Geef feedback die gericht is op taak, proces en zelfregulatie.- Neem verrijkingsstof serieus door er een vermelding van op het rapport te maken.

Behoeftte aan omgang met ontwikkelingsgelijken

- Ben je ervan bewust dat de omgang met ontwikkelingsgelijken een positief effect kan hebben op de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van de (hoog)begaafde leerling.
- Heb in beeld of er ontwikkelingsgelijken binnen de groep van de leerling zijn.
- Indien er geen ontwikkelingsgelijken zijn binnen de groep kan er groep overstijgend binnen de school gezocht worden naar ontwikkelingsgelijken.
- Breng ontwikkelingsgelijken bij elkaar om te kunnen werken aan verrijking. Indien dit binnen de school niet mogelijk is of niet voldoende is voor de leerling kan dit ook middels exclusief onderwijs in de vorm van een buitenschoolse verrijkingsgroep.

Vanuit literatuurstudie ten behoeve van opleiding tot ECHA-Specialist in Gifted Education
Anke Wennekers

Bijlage 3:

Competentieprofiel HB specialist

Kennis

De HB specialist...

- Beschikt over theoretische kennis en invalshoeken over het begrip begaafdheid en intelligentie en kan deze uitdragen (Bloom, Dweck, Sternberg...).
- Weet hoe intellectuele begaafdheid te definiëren en school-specifiek te maken.
- Weet welke groepen moeilijker te signaleren zijn (meisjes, allochtone kinderen, onderpresteerders en kinderen uit sociale achterstandsgezinnen).
- Kent bestaande signaleringsinstrumenten en weet deze in te zetten en te interpreteren.
- Kent de cruciale leermomenten in de leerlijnen van basisschool curriculum.
- Kent de leerlijnen van SLO en kan deze uitdragen in de praktijk.
- Heeft kennis over de invloed van de driehoeksverhouding school, ouders, kind.
- Beschikt over specialistische kennis van de sociale- en emotionele ontwikkeling van begaafde kinderen en draagt deze uit!
- Heeft kennis van groepsdynamica en het bevorderen van een veilig, positief en stimulerend leef-, leerklimate binnen de school.

Begeleiding scholen, leerkrachten

- Begeleidt de school, leerkracht(en) en ouder(s) in de basisondersteuning begaafdheid.
- Daagt de leerkracht uit nieuwe wegen te zoeken, nieuwe antwoorden op vragen te vinden en nieuwe vragen te stellen.
- Inspireert en motiveert leerkrachten, brengt passie over begaafdheid over en stimuleert dit bij de leerkrachten.
- Begeleidt de leerkracht op het aanbrengen van structuur en het bieden van adequate studievaardigheden voor de begaafde leerling.
- Begeleidt de leerkracht bij het inspelen op variaties in instructiebehoeften, leerlijnen, en onderwijsbehoeften.
- Begeleidt de leerkracht in het geven van adequate feedback en passende communicatie.
- Begeleidt de leerkracht in het samenstellen van een passend onderwijsaanbod, school- en leerkracht specifiek (compacten, verrijken).
- Begeleidt de leerkracht in flexibiliteit in leerlijnen en methodieken.
- Begeleidt de leerkracht bij de juiste signalering en interpretatie daarvan.
- Begeleidt de leerkracht in het stellen van passende leer-, ontwikkelingsdoelen voor de begaafde leerling.
- Begeleidt leerkracht in gespreksvoering met begaafde leerling waarbij autonomie, welbevinden en betrokkenheid van de leerling centraal staat.

Attitude HB specialist

- Waardeert en respecteert de expertise, talenten en eigenheid van de leerkracht en stimuleert deze.
- Accepteert grenzen van de school, team en leerkrachten.
- Heeft een coachende rol.
- Toont empathisch vermogen.
- Gaat vertrouwelijk om met informatie, documenten en verslaglegging.
- Vertrouwt op de informatie die hij/zij krijgt van leerkracht, ouders en intern begeleider en geeft op een structurele en respectvolle, eerlijke manier feedback.
- Heeft hoge, realistische verwachtingen van schoolteam.